

๑๗-๖๕๐ ๘ คัด

การวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป
ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

นางสาวนวลปรางค์ กุมภกันต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-636-198-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**AN ANALYSIS OF GENERAL EDUCATION CURRICULUM AND
INSTRUCTIONAL MANAGEMENT OF THE STATE INSTITUTIONS OF HIGHER
EDUCATION**

MISS NUANPRANK KUMPAGUN

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Higher Education**

Department of Higher Education

Graduate School

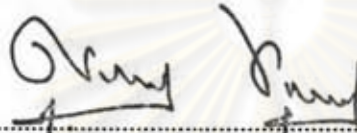
Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-636-198-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป
ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
โดย นางสาวนวลปรางค์ คุมภักดิ์
ภาควิชา อุดมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ปทีป เมธาคูณวุฒิ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ นุญนุช)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา.
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปทีป เมธาคูณวุฒิ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมที่เพียงแผ่นเดียว

นวลปรานต์ คุณภักดิ์: การวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบัน
อุดมศึกษาของรัฐ (AN ANALYSIS OF GENERAL EDUCATION CURRICULUM AND
INSTRUCTIONAL MANAGEMENT OF THE STATE INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION)

อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร. ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 138 หน้า. ISBN 974-636-198-8

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของ
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 9 สถาบันในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาปัญหาการจัดการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป และ
3) เสนอแนะแนวทางการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ รองอธิการบดี
ฝ่ายวิชาการ คณบดี ผู้อำนวยการกองบริการการศึกษา และการสอบถามอาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาทั่วไป และ
นิสิตนักศึกษา ที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ใฝ่รู้ในหลากหลายสาขาวิชา มีทักษะ
กว้างไกล ใฝ่ใจในสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรม
2. การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปเป็นแบบการเน้นผู้สอน นิสิตนักศึกษาไม่มีส่วนร่วม
ในการกำหนดแผนการเรียนการสอนและการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป การกำหนดจำนวนหน่วยกิตในกลุ่มวิชา
สังคมศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และภาษา กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มีจำนวนหน่วยกิตที่ใกล้เคียงกัน
ยกเว้นบางสถาบันเน้นกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มากกว่ากลุ่มวิชาอื่น
3. ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตนักศึกษาค่ามมีความคิดเห็นสอดคล้องว่าวิชาการศึกษาทั่วไปยังเป็นสิ่งสำคัญ
และจำเป็นต้องเรียนรู้ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้กว้างๆ มิใช่เฉพาะเจาะจงสาขาวิชา
4. ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป คือ (1) ไม่มีหน่วยงานกลางเป็นผู้ประสานงาน
(2) เนื้อหาวิชามากเกินไป จำซ้อน ไม่เป็นสหสาขาวิชา (3) งบประมาณน้อย อุปกรณ์การสอนไม่พอ (4) ไม่มี
การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป (5) ขาดแรงจูงใจทั้งอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียน (6) ขาดบุคลากร
ทางการสอน และ (7) ความสำคัญของหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปมีน้อยตามความเห็นของผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง
5. แนวทางการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป มีดังนี้ (1) ควรสร้างหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปให้
เป็นบูรณาการมีลักษณะเป็นสหสาขาวิชาแต่ในกรณีที่ไม่สามารถจัดทำเป็นสหสาขาวิชาได้ควรระบุจำนวนหน่วยกิต
ในแต่ละกลุ่มวิชาให้ชัดเจน (2) ควรมีหน่วยงานกลางเป็นผู้ดูแลจัดการ (3) ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
ตลอดเวลา (4) ควรสร้างแรงจูงใจสำหรับอาจารย์และนิสิตนักศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม (5) ควรจัดการเรียนการสอน
กระจายทุกชั้นปี (6) ควรจัดให้มีการเรียนการสอนได้ตลอดเวลาทั้งใน-นอกสถาบัน โดยผ่านสื่อการสอน (7) ควร
จัดให้มีการปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ที่จะสอนวิชาการศึกษาทั่วไป (8) ควรให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดแผน
การเรียนการสอน (9) ควรให้ความสำคัญวิชาการศึกษาทั่วไปเช่นเดียวกับวิชาเอกหรือวิชาชีพ

ภาควิชา..... อุดมศึกษา
สาขาวิชา..... อุดมศึกษา
ปีการศึกษา..... 2539

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

C644014 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEY WORD: INSTRUCTIONAL MANAGEMENT / GENERAL EDUCATION / STATE INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

NUANPRANK KUMPAGUN : ANALYSIS OF GENERAL EDUCATION CURRICULUM AND INSTRUCTIONAL MANAGEMENT OF THE STATE INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. DR. PATEEP METHAKUNNAVUDI, Ph.D. 138 pp. ISBN 974-636-198-8.

The objectives of this research were (1) to analyze curriculum and instruction of general education in 9 government universities in Bangkok Metropolis; (2) to study problems in the management of general education; and (3) to suggest an approach in the management of general education. Data were analyzed from interviews with vice-presidents of academic affairs, deans, directors of academic services, together with results from questionnaires administered to the faculty responsible for general education and senior students. The results of the study are as follows:

1. The purpose of general education curricula is to produce graduates who are inquisitive in various fields with broad visions, environmental concern; cultural appreciation, ethical and moral qualities.

2. The analysis of the management of general education focusing on the faculty indicated the lack of student participation in either specifying general education instructional plans or curriculum management. The total requirement credit in subjects of social sciences, humanities and languages, sciences and mathematics.

3. Administrators, faculty and students were all in agreement that general education is still important and should be studied as a broad basis rather than discipline-specific.

4. Problems in management of general education found were (1) the lack of central co-ordinating; 2 overloading and overlapping of subjects, and not multi-disciplinary in nature; (3) insufficient budget, resulting in insufficient instructional materials; (4) lack of curricular improvements; (5) lack of moral reported by both faculty and students; (6) insufficient teaching staff; (7) those not involved in general education perceive it as not so important.

5. Approach to the management of general education was suggested as follows. (1) General education should be integrative multidisciplinary and the total credits of the subject group should be identified; (2) A central entity should oversee its management; (3) The curriculum should be continuously revised; (4) Concrete motivational efforts should be made for both faculty and student; (5) The instruction should be distributed across all levels of classes; (6) Instruction should be arranged across time and place, both on and off campus, utilizing multimedia; (7) Orientation in teaching general education should be organized for new faculty member; (8) Students should be allowed to get involved in instructional planning; (9) Importance should be placed on general education on the same basis as majors and professional studies.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์

ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิติ จอห์นสัน กุญชรินทร์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา จ.พ. 1201-925

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเป็นรูปเล่มได้ก็เพราะความกรุณาและปรานีอย่างดียิ่งของ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปทีป เมธาคณวุฒิ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา ชี้แนะและให้
ความช่วยเหลือในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีซึ่งตลอดมา จึงขอกราบ
ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุช ประธานสอบ
วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจน
รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อ้าวออรุ่ง และคณาจารย์ภาควิชาอุดมศึกษาทุกท่าน

ต้องขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนะเลิศ บ่ายเที่ยง และนางฟ้ามยุข เรืองเลิศบุญ
ตลอดจนเพื่อน ๆ ชาวอุดมศึกษาทุกท่าน และเพื่อน ๆ ทีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ที่คอยให้กำลังใจและความช่วยเหลือที่ดีตลอดมา

นवलปรางค์ กุมภกันต์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ข้อจำกัดของการวิจัย	3
กรอบแนวคิด	4
นิยามศัพท์	5
ขั้นตอนในการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ความหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป	8
แบบและเนื้อหาวิชาของหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป	12
การบริหารหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป	16
การจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป	17
การวิเคราะห์หลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป	18
คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	29
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	29
การวิเคราะห์ข้อมูล	34
การนำเสนอข้อมูล	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	37
1.1 การวิเคราะห์การจัดการหลักสูตรวิชาการศึกษาตามทฤษฎีของ เบอร์กวิส	37
1.2 การวิเคราะห์วัตถุประสงค์กับ โครงสร้างหลักสูตรและการจัด การเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ...	47
1.3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน และนิสิตนักศึกษา เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป....	56
1.4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร และการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป	75
ตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาของการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	78
ตอนที่ 3 การเสนอแนะแนวทางการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป	83
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	86
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	86
การอภิปรายผลการวิจัย	90
ข้อเสนอแนะ	95
รายการอ้างอิง	96
ภาคผนวก	102
ประวัติผู้เขียน	138

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
1 แสดงการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปแบบแยก	13
2 แสดงการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปแบบคู่ขนาน	14

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์	31
2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม	32
3 การวิเคราะห์การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐตามทฤษฎีของเบอร์ควิส (1981)	37
4 การเปรียบเทียบการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปตามทฤษฎีของเบอร์ควิส (1981) กับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย	44
5 การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐ 9 สถาบัน	48
6 การเปรียบเทียบโครงสร้างหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป ของสถาบันอุดมศึกษา ของรัฐ	52
7 ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตนักศึกษาที่มีต่อวัตถุประสงค์ใน การเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป	58
8 ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตนักศึกษาที่มีต่อลักษณะเนื้อหา วิชาการศึกษาทั่วไป	60
9 ความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน วิชาการศึกษาทั่วไป	62
10 ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการวัดและการประเมินผล การเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป	65
11 ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอน วิชาการศึกษาทั่วไป ในประเด็นความสำคัญของการศึกษาทั่วไป	68
12 ความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อนิสิตนักศึกษาผู้เรียนวิชาการศึกษาทั่วไป	70
13 ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตนักศึกษาที่มีต่อสภาพการเรียน วิชาการศึกษาทั่วไป	71
14 ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตนักศึกษาที่มีต่อภาพรวมใน การเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป	73
15 ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน วิชาการศึกษาทั่วไป	75

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16 คำเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของอาจารย์และ นิสิตนักศึกษาที่มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป.....	78
17 สรุปความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน วิชาการศึกษาทั่วไป ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 8 สถาบัน	81

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย